

DDL - Siebrand Vos - 4 juli 2022

Critici schetsen bijna apocalyptisch toekomstbeeld, óók voor Zuid-Limburg, indien mijnbouw in België weer opgestart wordt

Het rangeerterrein bij Hombourg wordt opgeknapt in verband met de herstart van mijnbouw van onder meer zink. — © Rob Oostwegel

HOMBOURG -

Als de mijnbouw van zink en lood in oostelijk België weer wordt opgestart, kan dat leiden tot ernstige aantasting van het milieu en de natuur. De gevolgen voor drinkwaterbereiding worden tot ver in Nederland gevreesd.

Of hij weet dat de Waalse regering de mijnbouw van metalen weer mogelijk wil maken, was de vraag. De boer die even buiten Hombourg aan het werk is, schudt het hoofd. Wat hij daarvan zou vinden? „Ze doen toch wat ze willen.” Een bescheiden rondgang door het circa 144 vierkante kilometer grote gebied tussen Hergenrath, Aubel en Plombière, een prachtige streek ten zuiden van het Drielandenpunt, levert eendere reacties op.

Ingenieur Leo Meyers van Bürgerinitiative für Habitat und Umweltschutz V.o.G uit Hergenrath is niet verbaasd. De opkomst bij de infobijeenkomsten was beperkt. „Wie er wel was, maakt zich grote zorgen over de gevolgen voor inwoners, boeren en gemeentes.”

Panzer

Nadat een eerste poging om de winning van zink, lood en andere ertsen en mineralen mogelijk te maken op juridische bezwaren was gestuit, is de Waalse regering aan reparatiewetgeving begonnen. Ook zijn sindsdien volop proefboringen gedaan. „De Walen gaan door als een Panzer”, bromt Meyers.

We staan in Hombourg bij het viaduct over de Monzenlijn en kijken uit op wat ooit het grootste rangeerterrein van België was. Er wordt gewerkt. Oude bielzen maken plaats voor beton. Naar verwachting wil het mijnbouwbedrijf vanuit hier beginnen. Meyers: „De aanpalende grond is rijk aan onder meer zink.”

Fracking

Het wetsvoorstel maakt winning via zo veel mogelijk benutbare methoden mogelijk: van dagbouw tot fracking, chemische fracking en combinaties. Daarbij wordt ook een scala aan erts en mineralen genoemd die nodig zijn voor het vervaardigen van micro-elektronica.

Meyers wil er niet aan: „Er is eerder al gesteld dat we hier zeldzame aarden hebben, dat er dus een algemeen belang is. Maar volgens de RWTH in Aken zitten die hier niet of nauwelijks in de grond. Te weinig althans om te winnen. Europa heeft voldoende zink- en loodmijnen. Bovendien wordt er veel gerecycled.”

Meyers vormt met bestuurders, drinkwaterbedrijven, wetenschappers, Waterschap Limburg en milieuactivisten in Eijsden een breed front. We moeten goed beseffen dat de gevolgen van dit type mijnbouw tot ver in De Voerstreek, Land van Herve en Zuid-Limburg voelbaar zullen zijn, terwijl ook de regio Aken er iets van zal merken, bezweert de ingenieur.

Breukzones

De mijnbouw is gepland in een gebied met veel geologische breukzones en ertslagen. De dalen van de Geul, Gulp, Veurs, Voer, Noorbeek en Berwijn (ten noorden van Dalhem) volgen deze breuken. Gebruik van zuur of chemicaliën kan in het hele gebied effect hebben. Meyers schetst een bijna apocalyptisch toekomstbeeld: bronnen die droogvallen, riviertjes die worden vervuild, dalende grondwaterstanden die verdroging en verzakkingen veroorzaken. „Denk ook aan het stroomdal van de Geul, die tussen Epen en Vaals jullie land binnenkomt. En aan jullie drinkwatervoorziening.”

Leo Meyers van Burgerinitiative Habitat- und Umweltschutz uit Hergenrath. — © Rob Oostwegel

André Bannink van Riwa-Rijn, de vereniging van rivierwaterbedrijven met zeven miljoen aansluitingen, is er niet gerust op. „Een optie in het plan is om afvalwater te lozen via een pijpleiding naar de Maas. Komt het wel in de Geul terecht, dan bereikt die vervuiling uiteindelijk ook de Maas. Alles wat de waterkwaliteit aantast, gaat ten koste van het zelfreinigend vermogen in geval van calamiteiten. De Europese kaderrichtlijn Water is duidelijk: dit mag niet. ”

Dijkgraaf Patrick van der Broeck van Waterschap Limburg wees de vorige Waalse minister er per brief al op dat ‘achteruitgang’ van waterkwaliteit domweg niet meer is toegestaan. Hij vreest aantasting van waterkwaliteit en -natuur, vooral door calamiteiten. De mestlozing op de Geul (2018) ligt nog vers in het geheugen.

Calamiteiten worden in de besluitvorming ten onrechte vaak niet meegenomen, schrijft de Limburgse dijkgraaf. „Terwijl deze in de praktijk niet geheel te voorkomen zijn en daarom vooraf als ecologisch risico realistisch ingecalculeerd zouden moeten worden.”

Einstein Telescoop

Tegenstand komt ook uit de hoek van de Einstein Telescoop. Harry Leunessen, burgemeester van Vaals, constateert dat trillingen van mijnbouw niet samengaan met dit grote project. „Bedenk dat zo’n wetenschappelijk topinstituut van belang is voor de hele euregio. Goed voor heel veel kennisbanen die weer andere banen opleveren.”

In de Waalse politiek is geopperd dat deze ultragevoelige zwaartekrachtgolfdetector van start kan gaan na enkele jaren van intensieve mijnbouw. Volgens deskundigen is dit wensdenken: mijnbouw creëert instabiliteit en instortingsgevaar, het waterpeil loopt terug en er is kans op bevingen. Een deel van het zoekgebied zou ongeschikt worden gemaakt.

Het is bijna ondoenlijk om Waalse gemeenten aan tafel te krijgen en onderling afspraken te maken, merkte Leunessen al eerder als lid van de stuurgroep Zalm terug in de Geul. „Zij verwijzen steevast naar de Waalse regering. Waterschap Limburg zal het met steun van de provincie moeten proberen. Of anders het kabinet inschakelen.”

Middelpunt

Het voorliggende wetsvoorstel stuit tegenstanders ook anderszins tegen de borst. Enkel de gemeenten waar wordt gewonnen hebben eventueel recht op schadeloosstelling. Inwoners niet. Net zo min als burgers, boeren en gemeenten buiten het gebied hun schade zullen kunnen verhalen. Meyers: „Daarbij komt dat volgens de Grondwet alles wat zich tot in het middelpunt van de aarde bevindt aan de grondeigenaar toebehoort. Dat principe wordt in herstelwetgeving met een u-bocht omzeild.”

Het voormalige hoofdkantoor van de vroegere zinkmijn Vieille Montagne in Kelmis is nu een streekmuseum. — © Bas Quaedvlieg

WalZinc aast op nieuwe concessie

WalZinc is een jong bedrijf dat is gericht op het opsporen, verwerven en ontwikkelen van zinkvoorraden: 'De EU wil haar afhankelijkheid van import van ruwe materialen verminderen en initieerde een aantal investerings- en researchprogramma's om exploitatie en mijnbouw te doen herleven. Veel gebieden zijn nooit onderzocht met moderne methoden.' Oprichter Geert Trappeniers betreurt de negatieve grondhouding van gemeenten en betrokkenen tijdens info-avonden.

DDL - Wiel Beijer - 14 februari 2019

Mijnwet in versnelling voor plan zinkwinning in Belgisch Geuldal

Het voormalige hoofdkantoor van de vroegere zinkmijn Vieille Montagne in Kelmis is nu een streekmuseum — © Bas Quaedvlieg

Met ongekenne snelheid wil de Waalse regering het nieuwe Mijndecreet aangenomen krijgen. Volgens critici om het Waalse bedrijf Walzinc van dienst te zijn, dat proefboringen wil doen naar kostbare ertsen in de ondergrond van het Belgische Geuldal.

Normaal duurt het zeker drie jaar om in Wallonië een nieuwe wet aangenomen te krijgen. Bij deze nieuwe mijnwet enkele maanden.

„Dat heeft alles te maken met de verkiezingen van 26 mei”, zegt oud-politicus Albert Stassen, voorzitter van de regio VVV Dri-Grenzen en tegenstander van een herstart van de zinkwinning in de regio. „Ze willen het decreet nog voor de verkiezingen aangenomen krijgen, zodat Walzinc meteen na de verkiezingen een nieuwe vergunning voor proefboringen kan aanvragen.”

Procedurefout

De eerste aanvraag voor proefboringen van september 2017 gold voor een 142 vierkante kilometer groot gebied in de gemeenten Bleyberg, Kelmis, Lontzen, Raeren, Eupen, Welkenraedt, Aubel, Baelen en Limburg. Deels kwam dit gebied overeen met de oude concessies van de vroegere zinkmijnen in Kelmis en Bleyberg. In de regio is zink gewonnen van 1344 tot 1975. Walzinc berekende in dit gebied nog zes tot acht miljoen ton zink en koper en andere kostbare

delfstoffen zoals lood, zilver, cadmium, germanium en indium te kunnen delven. Ruim een jaar geleden moest Walzinc de aanvraag voor die vergunning intrekken, omdat er een ernstige procedurefout was gemaakt.

Deze intrekking greep de milieuminister Carlo di Antonio (CDH) aan om in recordtempo de verouderde Mijnwet uit 1999 te vervangen door een nieuwe. „Op het nieuwe decreet hebben milieuorganisaties en de betrokken gemeenten gereageerd. Onder leiding van de gemeente Bleyberg hebben alle negen betrokken gemeenten vorige week twintig amendementen op de nieuwe wet ingediend bij de regering.”

Waterputten

Het belangrijkste wijzigingsvoorstel van de gemeenten is volgens Albert Stassen dat rond alle waterputten in het gebied een beschermde zone van ongeveer twee kilometer wordt aangewezen. Om de waterwingebieden te beschermen. „Hierdoor zouden veel gebieden bescherming krijgen en onbruikbaar worden voor zinkwinning.”

Daarnaast is er kritiek op de geringe aandacht voor de beschermde Natura 2000 gebieden in het Geuldal en op het feit dat er te weinig aandacht is voor Europese aspecten in dit dossier. Met name grensgemeenten als Gulpen-Wittem, Vaals en Aken worden getroffen door nieuwe zinkwinning. Daarnaast kunnen diepte boringen negatieve invloed hebben op de vestiging van de gevoelige Einstein Telescoop in het Drielandengebied. Voor die telescoop wordt nu een proefboring verricht in Terziet. Omstreeks 2022 wordt de definitieve locatie gekozen. Mocht Walzinc tegen die tijd vergunning hebben voor onderaardse trillingen veroorzakende (proef)boringen voor een zinkmijn, dan zou dat de plannen voor de telescoop weleens in de weg kunnen zitten.

Is de nieuwe mijnwet eenmaal aangenomen, dan hebben de gemeenten geen zeggenschap meer. Uitvoering van het decreet is aan het Waals Gewest. De burgemeester van een gemeente is alleen verantwoordelijk voor veiligheid, geluidsoverlast en vervuiling. Wel is voor elke boring een milieuvergunning verplicht.

Verzet

In de bevolking groeit opnieuw het verzet tegen de zinkmijnplannen. Tegen de eerste later teruggetrokken vergunningaanvraag voor proefboringen waren in 2017 al 2500 bezwaren ingediend. Nu is Andrea Carrillo Bianchi uit Kelmis een online petitie gestart tegen mogelijke nieuwe zinkmijnplannen begonnen. Zij eist meer inspraak en medezeggenschap voor burgerinitiatieven, gemeenten en de regio, meer beschermingsmaatregelen voor het drinkwater, meer bescherming tegen onteigening van eigendommen ten behoeve van de mijnbouw en het inschakelen van de Europese Commissie vanwege grensoverschrijdende gevolgen van hernieuwde mijnbouw in het gebied. Haar petitie is inmiddels 500 keer ondertekend.

Volgens Albert Stassen is het zaak eerst de parlementaire weg te bewandelen. „Na een akkoord door Raad van State worden onze amendementen behandeld in de commissie ruimtelijke ordening van het Waals Gewest. Daarna volgen het parlement en de Eerste Kamer. Wij burgers en gemeenten kunnen daarna nog in beroep gaan bij het Grondwettelijk Hof.” Waarmee Stassen maar gezegd wil hebben dat het besluit om proefboringen toe te staan niet van vandaag op morgen genomen kan worden. „Maar als er een vergunning wordt gegeven aan Walzinc, dan geldt die wel voor dertig jaar.”

Volgens minister Di Antonio ligt er op dit moment nog geen nieuwe aanvraag van Walzinc voor een vergunning om proefboringen te mogen verrichten.

DDL - Jan Hensels - 21 februari 2019

Vrees in Limburg voor vervuiling Geul en Maas door heropening zinkmijn België

De zinkmijn bij Kelmis in 1843 geschilderd door Jean-Baptiste Bastiné.

Een heropening van de zinkmijn aan de Belgische kant van het Geuldal zal leiden tot verontreiniging van de Geul en de Maas en aantasting van flora en fauna. Vanwege die vrees roept Waterschap Limburg de Waalse milieuminister Carlo DiAntonio, in een woensdag verstuurde brandbrief, op de mijn dicht te houden.

De mogelijke heropening van de zinkmijn in Plombières door het bedrijf WalZinc noemt het waterschap in de door dijkgraaf Patrick van der Broeck ondertekende brief een verontrustende ontwikkeling. Een afschrift ervan is gestuurd naar de provincie en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De Limburgse waterbeheerder vreest dat lozingen door de mijnbouw aan de Belgische kant van de grens zorgt voor verontreiniging van het water met zware metalen. Dat kan funest zijn voor onder meer zeldzame vissoorten in de Geul en planten langs de waterkant.

Verontreiniging

Het waterschap wijst ook op het risico van verontreiniging van de grond en waterbodem in met name het overstromingsgebied van de Geul. De grootste vrees gaat uit naar lozingen bij calamiteiten bij een heropende zinkmijn. „Wanneer dergelijke calamiteiten herhaaldelijk optreden, wordt het negatieve effect op het waterleven versterkt, doordat soorten uit het systeem gaan verdwijnen.”

Verder denkt het waterschap dat een herstart van mijnbouwactiviteiten een negatief effect zal hebben op de grondwaterstanden in het gebied. Dat kan ook gevolgen hebben voor de aanwezige bronbeken.

Waterschapsbestuurder Josette van Wersch is fel gekant tegen heropening van de mijn: „We zijn tot op de dag van vandaag nog bezig met de verontreiniging van zware metalen als cadmium, lood en zink uit eerdere mijnen in Plombières en Kelmis, dat willen we niet verergeren met een hernieuwde zinkmijn. De Kaderrichtlijn Water (KRW) geldt natuurlijk ook voor België. Reden om het Waals bestuur te vragen geen vergunning voor heropening van de zinkmijn af te geven.”

Waterkwaliteit

In de Geul treden volgens het waterschap nu al problemen op met de waterkwaliteit, met gevolgen voor het dierlijk leven. Het waterschap noemt daarbij de mestlozing in augustus 2018 in Sippenaeken als voorbeeld.

Drinkwaterbedrijf WML is blij met het signaal dat Waterschap Limburg heeft afgegeven. Voor zover WML dat nu kan inschatten raakt een eventuele heropening van de mijn echter niet de winning van drinkwater uit grondwater. Voor wat betreft winning uit Maaswater bij het innamepunt in Midden-Limburg wijst WML erop dat er bij een eventuele lozing bij de Geul in België sprake is van verdunning. „Het is wel goed dat de Europese Kaderrichtlijn Water er is. De kwaliteit van het oppervlaktewater mag in ieder geval niet achteruitgaan”, zegt een woordvoerder van WML.

Het plan voor proefboringen naar zink, lood en andere ertsen in de ondergrond van het Belgische Geuldal heeft ook al geleid tot zorgen in Limburg over het functioneren van de prestigieuze Einstein Telescoop. De boringen hebben vermoedelijk effect op metingen van de gevoelige Einstein Telescoop die, als het aan de Nederlandse overheid ligt, naar het Heuvelland moet komen.

DDL - Wiel Beijer - 2 februari 2018

'Zinkmijn kan leiden tot trillingen in Zuid-Limburg'

Ondergrondse mijnbouw aan de Belgische zijde van de grens kan in Zuid-Limburg leiden tot trillingen in de ondergrond.

In de vorm van ruis kunnen deze kleine trillingen van invloed zijn op metingen van het gevoelige meetstation voor aardbevingen van het KNMI in de Heimansgroeve in Epen en de nog gevoeligere Einstein Telescoop die mogelijk in het drielandengebied geplaatst wordt.

Zorgen

Dat antwoordt minister Eric Wiebes (Economische Zaken, VVD) op vragen van het CDA in de Tweede Kamer over de plannen van het Waalse bedrijf WalZinc om in het Belgische deel van het Geuldal te onderzoeken of ondergrondse winning van zink, lood en zeldzame metalen winstgevend te delven is. Het CDA maakt zich zorgen over mogelijke gevolgen van zo'n zinkmijn op de bouw van de ondergrondse Einstein Telescoop.

Te vroeg

Wiebes vindt het op dit moment te vroeg om te kunnen stellen dat mijnbouw de totstandkoming van de gigantische telescoop in de weg zal staan. "Dit zal samen met de initiatiefnemer WalZinc en de Belgische autoriteiten nader onderzocht moeten worden", antwoordt hij.

De minister benadrukt dat hij in eerste instantie geen rol kan spelen in dit proces, omdat het een mijnbouwactiviteit in België betreft. De provincie Limburg gaat wel over dit zinkmijnplan in gesprek met de Waalse overheid en zal Wiebes daarover informeren. "Indien blijkt dat overleg op landelijk, Benelux- of Europees niveau noodzakelijk is, dan zal ik mij daarvoor inzetten."

Procedurefout

WalZinc diende bij de Waalse deelregering een vergunningaanvraag in om de komende vier tot vijf jaar onderzoek te mogen doen naar het voorkomen van die metalen. Dit onderzoek is voorlopig van de baan vanwege een procedurefout in de vergunningaanvraag. Hierdoor is de start van het onderzoek sowieso dit jaar en volgend jaar onmogelijk.